

VTM Anne Kauhanen-Simanainen
A. Sabaliauskasin ja A.R. Niemen laatanpaljastus 7.9.2011
Patomäentie 3, Oulunkylä, Helsinki

Arvoisat suurlähetystöjen, Donelaitis-seuran, Kalevala-Seuran, Oulunkylä-seuran edustajat, arvoisat vieraat

Meille, talon nykyisille asukkaille, tämä tilaisuus, on suuri ilo ja kunnia.

Vanhat talot ovat kuin runoja. Ne tarjoavat viittauksia, yllätyksiä, aavistuksia ja oivalluksia menneistä tapahtumista ja ihmisistä, mutta eivät avaudu suoraan. Tämän talon tarinan avautuminen kesti pitkään, mutta tarinasta on tullut nyt ehjä.

Kun ihminen tietää juurensa, hän eheytyy. Samoin on talojen laita. Ne ovat ikään kuin lujemmin paikallaan. Tarinassa on nyt paikkansa myös meitä suojaavalle tammelle ja tuossa lähellä lempeästi kahisevalle lehmukselle. Tässä talossa ja näiden puiden alla voi melkein kuulla niiden dainojen ja Kalevalan äänen, joita tässä ympäristössä on luettu, tutkittu ja varmasti myös laulettu.

Aikanaan etsimme kymmenen vuoden ajan työhömmä ja harrastuksiimme sopivaa vanhaa taloa. Kun noin 16 vuotta sitten tulimme katsomaan tätä taloa, näimme kauniin, vanhan hirsitalon, joka oli siinä vaiheessa asumaton, maali kovin rapistunut ja talo hieman vajonnut saviseen maaperään. Pikku pojat rikkoivat ikkunoita ja talosta löytyi satunnaisten yöpyjien jälkiä. Pelkäsimme, että talo palaisi, kuten on käynyt monille asumattomille puutaloille Helsingissä.

Jouduimme taistelemaan saadaksemme tämän talon. Kaupankäynnin sopimusprosessi silloisen omistajan, Helsingin kaupungin kanssa kesti kaksi vuotta ja ehdimme välillä jo luopua toivosta. Paikallinen pankin johtaja piti peruskorjausta epärealistisena. Hän olisi antanut lainan uuden talon rakentamiseen, mutta hänen mielestään tämä talo olisi pitänyt purkaa. Lopulta saimme lainan Hypoteekkiyhdistykseltä ja muutimme tänne. Raivasimme lasinsirpaleet ja alkoi suuri urakka, joka on vielä meneillään.

Kun muutimme tähän taloon, saimme hyvin vähän tietoja talon historiasta. Kaupunginmuseolla ei ollut tietoa rakennusvuodesta tai alkuhistoriasta. Seinien välistä löysimme suomenkielisiä sanomalehtiä, joista vanhimmat olivat vuodelta 1910. (Siihen aikaan Oulunkylä oli lähes kokonaan ruotsinkielinen).

Annoimme talolle nimen Tammenterho tämän punatammen sekä yhdessä talon kaakeliuunissa olevan koristelun mukaan. Talo esitteli itsensä meille sen nimisenä. Nimitimme yhden huoneen Kalevala-huoneeksi, koska huoneen kaakeliuunia koristaa Kalevalaan viittaava ornamenttiikka. Emme tieneet silloin, että tässä talossa (ehkä juuri siinä huoneessa) on käännetty Kalevala liettuan kielelle. Suunnitelmissamme on ollut koota siihen huoneeseen kirjallisuutta karjalaisesta kulttuurista. Siihen huoneeseen kuuluisi myös liettualainen kansanrunous ja musiikki.

Olemme kuulleet monenlaisia taloon liittyviä tarinoita. Useimmat liittyvät talon historiaan Oulunkylän lääkärin talona ja vastaanottotilana, jona se toimi 1920-luvulta 1970-luvulle saakka. Tähän taloon tultiin hakemaan apua sairauksiin. Tässä talossa on parannettu kurkkumätää sairastava lapsi ja keuhkotautia poteva mies ja monia muita. Oulunkylässä pitkään asuneet tuntevat talon yhä ”lääkärin” talona.

Meistä tuntui alusta lähtien, että jotain muutakin kätkeytyy talon ensimmäisiin kymmeneen vuoteen. Istuin useita tunteja eri arkistoissa etsiessäni tietoa talon alkuperästä. Tietoja oli vaikea löytää, koska kunnanrajojen muutosten, vesivahinkojen ym. vuoksi asiakirjoja oli siirrelty paikasta toiseen. Pääsin vuoteen 1918 asti ja kyläyhdyksunnan pöytäkirjaan, jonka mukaan Oulunkylään saatiin tuolloin lääkäri ja hän omisti talon osoitteessa Dammen 8 eli nykyinen Patomäentie 3. Siihen päättyivät asiakirjoista saadut jäljet.

Vielä puuttui tieto vuosista 1910-1918. Edelleenkin ei ollut tietoa, kuka oli alkuperäinen omistaja. Joku oli rakentanut kauniin talon, hankkinut puutarhan puiden taimet Amerikasta asti, ja kuitenkin asunut tässä melko lyhyen aikaa.

Sitten kesäisenä päivänä pari vuotta sitten professori Hannu Niemi käveli pihaamme ja kertoi olevansa ensimmäisen asukkaan (varmastikin rakennuttajan) Aukusti R. Niemen lapsenlapsi. Ja siitä avautui koko merkittävä alkuhistoria, joka on läsnä tässä tilaisuudessa.

Vielä sivujuonne tarinaan: Äitini oli sukua Ålandereille, jotka antoivat kodin Viron kansallisrunoilijana tunnetulle Friedebert Tuglasille tämä pakolaisvuosina viime vuosituhannen alussa. Ålanderien talo, jossa Tuglas oli maanpaossa, on radan toisella puolella. Oliko Friedebert Tuglasilla, Adolfas Sabaliauskasilla ja Robert Aukusti Niemellä jotain yhteyksiä? Tapasivatko he joskus täällä lähistöllä tai jossain muualla Euroopassa? Joka tapauksessa Oulunkylä tarjosi tuolloin jonkin aikaa kodin ja turvapaikan Liettuan, Viron ja Suomen runoudelle.

Talo on ollut perheellemme koti. Lapsemme ovat kasvaneet täällä aikuisiksi. Talo on antanut rauhalliset puitteet työllemme kahden vuosikymmenen aikana tämän ajan tietoyhteiskunnan tehtävissä. Kansanrunous on myös lähellä sydäntämme. Mieheni Asko on tehnyt paljon työtä tiedon levittämiseksi karjalaisesta perinnekulttuurista.

Talon kunnostusyon suunnittelu ja johtaminen on mieheni käsialaa. Kunnostustyössä on ollut mukana on ollut useita ihmisiä, joiden kaikkien panos on ollut suuriarvoista.

Elämässä ei kaikki käy niin kuin suunnitellaan. Ostimme talon, kun Suomessa oli toipumassa vaikeasta lamakausi. Olemme sen jälkeen eläneet useammankin taloudellisen notkahduksen tai taantuman ja jokainen niistä on hidastanut kunnostusyon etenemistä. Talous ja terveys ovat olleet koetuksella. Vaativin osa talon kunnostuksessa on kuitenkin tehty. Jos saamme jatkorahoituksen järjestymään, saamme loppukunnostuksenkin ehkä tehtyä jo vuoden sisällä.

Jossain vaiheessa tässä talossa asuvat ihmiset tulevat vaihtumaan, mutta tämä talo on kunnostettu niin, että se tulee kestäämään kauan, vähintään seuraavat sata vuotta. Ja kun ihmiset sadan vuoden päästä kokoontuvat tämän talon pihalle, sen historia ei ole salaisuus. Tämä laatta kertoo talon ensimmäisen tarinan ja sen yhteyden Liettuaan, Kalevalaan ja kansojemme runouteen myös heille. Heitä ja taloa suojaavat varmasti silloinkin tämä tammi ja tämä lehmus, liettualaisen kansanrunouden pyhät puut. Ne elävät meitä kauemmin ja näkevät meitä enemmän ja kantavat talon tarinaa mukanaan.

Kiitän perheemme puolesta tästä arvokkaasta tapahtumasta Liettuan suurlähetystä ja seuroja. Toivotan teille onnea ja menestystä!